

میلاَد کُل

شاعر: امام خمینی (ره)

قالب شعر: غزل

معنی واژه‌ها به ترتیب بیت‌ها

میلاَد: تولّد	سلطان: پادشاه
می‌کشان: باده‌نوشان، در این بیت به معنی عارفان و عاشقان امام زمان (عج)، است.	نهی: منع
خِرَقَه: لباس، جامهٔ عارفان و درویشان	هُشدار: آگاه باش
عیش: خوشی	مُنجی: نجات بخش

این درس در توصیف میلاَد حضرت مهدی (عج) است. در این شعر، شاعر به تمام عاشقان حضرت مهدی (عج) مژده می‌دهد که زمان میلاَد فرا رسیده است و آمادهٔ فرمان حضرت مهدی (عج) باشید تا جهان با فرمانش از ظلم و ستم رها شود.

محتوای درس

معنی بیت

بیت ۱ میلاَد کُل و بهارِ جان آمد / برخی‌ز که عیدِ می‌کشان آمد

معنی: میلاَد حضرت مهدی (عج) فرا رسید و وجود عاشقانش را پُر از شادی و نشاط کرد. برخی‌ز، زیرا، زمانِ خوشی و شادابی است.

ارایه‌ها: گل و بهارِ جان ← استعاره از حضرت مهدی (عج) / بهار، گل، عید، میلاَد ← مراعات‌نظیر / می‌کشان ← استعاره از عارفان و عاشقان
نکتهٔ دستوری: برخی‌ز ← فعل امر / می‌کشان ← واژهٔ وندی - مرکب

بیت ۲ خاموش مباحش زیر این خِرَقَه / بر جان جهان، دوباره جان آمد

معنی: گوشه‌نشینی و افسردگی را رها کن، زیرا با تولّد امام زمان (عج)، تمام مردم جهان، روح و جان تازه‌ای گرفتند.

ارایه‌ها: جان و جهان ← جناس / تکرار «ج» ← واج‌آرایی / جهان ← مجازاً مردم

بیت ۳ گلزار ز عیش، لاله باران شد / سلطان زمین و آسمان آمد

معنی: تمام هستی، به خاطر تولّد سرور آسمان و زمین (امام زمان (عج)) شاد و زیبا شد.

ارایه‌ها: گلزار، عیش و لاله ← مراعات‌نظیر / سلطان ← استعاره از حضرت مهدی (عج) / زمین و آسمان ← تضاد، مراعات‌نظیر و مجازاً تمام هستی

نکتهٔ دستوری: گلزار ← وندی / لاله باران ← وندی - مرکب (لاله + بار + ان) / سلطان زمین و آسمان ← دو ترکیب اضافی

آماده امر و نهی و فرمان باش هشدار که منجی جهان آمد

معنی: آگاه باش که امام زمان (عج)، نجات بخش مردم، به دنیا آمده است؛ بنابراین با تمام وجود آماده اجرای دستور و امر او باش.

آرایه‌ها: امر و نهی ← تضاد / جهان ← مجازاً مردم

نکته دستوری: آماده امر و نهی و فرمان ← گروه مُسندی (آماده ← هسته، بقیه واژه‌ها، وابسته پسین هستند) / هشدار ← شبه جمله

واژه‌های مهم املائی

رُخصت - طراوت - فصل غریبی - غریبان - عید می‌کشان - خرقه - گلزار - عیش - امر و نهی - هشدار - منجی

تاریخ ادبیات

قیصر امین‌پور: از شاعران برجسته انقلاب اسلامی است؛ مجموعه شعرهای «به قول پرستوها»، «در کوچه آفتاب»، «تنفس صبح» و «آینه‌های ناگهان» از آثار اوست. قیصر امین‌پور در سال ۱۳۸۶ درگذشت.

پاسخ بعضی از فعالیت‌های نوشتاری این درس

هم خانواده واژه‌های «ترخیص، غربت، معابر، ولادت، اعیاد، معیشت، تسلط و نجات» را از متن درس بیابید و بنویسید.

پاسخ:

ترخیص ← رخصت	اعیاد ← عید
غربت ← غریبی	معیشت ← عیش
معابر ← عبور	تسلط ← سلطان
ولادت ← میلاد	نجات ← منجی

در بیت‌های زیر، قافیه‌ها را مشخص کنید و نوع ردیف آن‌ها را بنویسید.

هی، بیابا من، بران این خرس را	خرس را مگ‌زین، مه‌ل همجنس را
شد نفَس آن دو سه هم سال او	تنگ‌تر از حادثه‌ی حال او

پاسخ:

بیت اول: خرس و همجنس ← قافیه / او ← ردیف (نوع ردیف: نشانه مفعولی)
 بیت دوم: هم سال و حال ← قافیه / او ← ردیف (نوع ردیف: ضمیر شخصی منفصل)

درس چهاردهم

«پیدای پنهان»

نوع نثر: ساده و روان

از: توحید مفضل، ترجمه علامه مجلسی

معنی واژه ها به ترتیب سطرها

سایر: بقیه	فروغ: پرتو، روشنایی
حیا: خجالت، شرمساری	مزار: آرامگاه
امور: جمع امر، کارها	در ضمن: در میان، همراه
صله رحم: پیوند با خویشان، محبت به نزدیکان	نبوت: پیامبری، رسالت
احسان: نیکی کردن، خوبی	متانت: سنگینی در رفتار، وقار و استواری
معاصی: جمع معصیت، گناهان	اندوهناک: غمگین
علیم: دانا، صفت خداوند است.	ماجرا: داستان، حکایت
صلاح: خیر و مصلحت، سود و فایده	خلقت: آفرینش
منع: جلوگیری از کاری، بازداشتن کسی از انجام کاری	عبث: پند گرفتن
شأن: مقام و مرتبه	تدبیر: چاره‌اندیشی، پایان کار را پیش‌بینی کردن
بقا: پایداری، ماندگاری	جمع: همه، تمام
بدان: آگاه باش	تأمل: اندیشیدن، فکر کردن
تواضع: فروتنی کردن	قائل: کسی که به خطای خود اقرار می‌کند، سخن‌گو
تضرع: زاری کردن، حالت دعا و التماس	اراده: خواست، میل، تصمیم قطعی
صدقات: پول‌ها یا هر چیزی را که به عنوان عمل خیر و برای	شعور: درک، آگاهی
دفع بلا، در راه خدا به فقرا بدهند، جمع صدقه	صادر شدن: پدید آمدن، آشکار شدن
مساکین: جمع مسکین، نیازمندان، بینوایان	جراحت: زخم
عافیت: تندرستی، سلامت (طلب عافیت، خواستار تندرستی شدن)	شش: ریه
خضوع: فروتنی کردن، تواضع	بادزن: بادبزن
دست می‌گشاید: کنایه از، اقدام به کاری می‌کند.	تلف کردن: هدر رفتن، از بین رفتن
حکیم علیم: خداوند دانا	قوه: استعداد، توانایی‌های ذهنی
موافق: مطابق، برابر، همراه	خلل: صدمه، آسیب، عیب
حکمت: دانش، علم به حقایق اشیا	نفع: سود
مولا: سرور	مصیبت: رنج و سختی، رویداد غم‌انگیز
معرفت: شناخت، علم	کینه: دشمنی
حمد: ستایش	مصلحت: خیراندیشی، نیک‌خواهی

درس پیدای پنهان دربارهٔ اقرار به قدرت و توانایی‌های خداوند است. امام جعفر بن محمد (ع) به شاگردش می‌فرماید: تمام چیزهایی که در طبیعت وجود دارد از نظم خاصی برخوردار هستند و همهٔ این پدیده‌ها از یک منشأ واحد (خداوند بلند مرتبه) سرچشمه می‌گیرند. نشانه‌هایی که در طبیعت و عالم هستی وجود دارند، دلیل بر عظمت و یگانگی خداوند هستند.

محتوای درس

معنی و آرایه‌های بعضی از جمله‌های دشوار درس

جهان، جمله فروغ روی حق دان حق اندر وی ز پیدایی است پنهان

معنی: تمام پدیده‌های جهان نمایانگر وجود عظمت خداوند است. خداوند از شدت آشکاری در پدیده‌ها، پنهان به نظر می‌رسد.

و نعمت فراموشی در آدمی، اگر تأمل کنی، عظیم‌تر است از نعمت یادآوری.

معنی: اما نعمت فراموش کردن اتفاقات در انسان، اگر اندیشه بکنی، بزرگ‌تر از نعمت به خاطر آوردن آن اتفاقات است.

آرایه: فراموشی و یادآوری ← تضاد

چه کسی دل را در میان سینه قرار داده و پنهان کرده و پیراهنی که آن پردهٔ دل است بر روی آن پوشانیده و دنده‌ها را بر بالای آن حافظ آن گردانیده.

معنی: جملهٔ پیراهنی که آن پردهٔ دل است، به این مطلب اشاره دارد که قلب در میان دو لایه (پرده) قرار گرفته است تا راحت‌تر کارش را انجام دهد. در حقیقت، این پرده مانند پیراهنی است که قلب را در بر گرفته و از آن، محافظت می‌کند.

آرایه: پردهٔ دل مانند پیراهن ← تشبیه

نکتهٔ دستوری: آن ← ضمیر اشاره که مرجع آن، دل می‌باشد.

تاریخ ادبیات

شبستری، شیخ محمود (وفات ۷۲۰ هـ. ق)
از عارفان مشهور قرن هشتم و از علما و فضیلتی تبریز است که نوشته‌ها و سروده‌هایی در زمینهٔ عرفان اسلامی دارد. معروف‌ترین اثر شعری او، مثنوی «گلشن راز» است.
مجلسی، محمدباقر
از بزرگ‌ترین و معروف‌ترین دانشمندان دورهٔ صفوی است. وی به سال ۱۰۳۷ هجری قمری در اصفهان متولد شد و در سال ۱۱۱۱ در همان شهر وفات یافت. تعداد تألیفات او بیش از شصت مجلد است که معروف‌ترین آن‌ها «بحارالانوار» است.

پاسخ بعضی از فعالیت‌های نوشتاری این درس

جمله‌های زیر را بخوانید و قیدهای آن را مشخص کنید.

الف) تو هم، شایسته، سخن بگو.

پ) محمد چرا دیروز غایب بود؟

ب) من فعلاً کاری ندارم.

ت) همایون، دوباره برنده شد.

پاسخ:

الف) هم (قید تأکید) و شایسته (قید کیفیت) / ب) فعلاً (قید زمان) / پ) چرا (قید پرسش) و دیروز (قید زمان) / ت) دوباره (قید تکرار)

شعرخوانی

«بُودِ قدر تو افزون از ملایک»

شاعر: باباطاهر همدانی (عریان)

قالب شعر: دوبیتی

معنی واژه‌ها به ترتیب بیت‌ها

درویش: تهی‌دست، فقیر	دیرم: دارم
غافل: بی‌خبر، نادان	مُحِبَّت: عشق
سبحان: پاک، منزّه، از نام‌های خداوند	پود: هریک از رشته‌هایی که در عرض پارچه
مطیع: رام، فرمانبر	و فرش بافته می‌شود.
نَفْس: ذات، سرشت، نفس شیطانی	محنت: رنج، سختی، درد
قَدْر: ارزش	تار: نخ‌های عمودی پارچه، فرش و مانند آن‌ها که پود
ملایک: جمع مَلک، فرشتگان	از لابه‌لای آن رد می‌شود.
فراخی: وسیع بودن، گسترده‌گی	وصل: وصال، ارتباط، پیوند، متصل بودن
وینی: بینی	هجران: دوری
ننگ: شرمساری، سرافکنده‌گی، رسوایی	واگره: کندن پوست
آیو: آید	دولتمند: ثروتمند، توانگر

آقای احمدی نیا

در ضمن کتاب کار درس چهاردهم پاسخ داده شود

Last modified: 08:19

Created: 08:18